

Martina Eklund ja Suvi Laurell

Uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista hyvinvointiin

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Terveydenhoitaja (AMK)

Terveydenhoitotyön tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

7.11.2022

Tekijä	Martina Eklund ja Suvi Laurell
Otsikko	Uhrien kokemus kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista hyvinvointiin
Sivumäärä	27 sivua + 2 liitettä
Aika	7.11.2022
Tutkinto	Terveystieteiden (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Terveystieteiden tutkimusohjelma
Ohjaaja	Jaana Seitovirta, Lehtori (TtT)
<p>Kunniaan liittyvää väkivaltaa eli kunniaväkivaltaa esiintyy maailmanlaajuisesti. Useimmiten sitä ilmenee patriarkalisissa yhteisöissä, joissa perheen, suvun ja koko yhteisön kunniaa varjellaan. Tytöt ja naiset ovat suurin kunniaväkivaltaa kokeva ryhmä, mutta uhreiksi joutuvat myös pojat ja miehet, sekä sukupuolivähemmistöjen edustajat. Opinnäytetyö käsittelee aihetta kunniaväkivalta, jossa tutkittiin uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista hyvinvointiin.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kirjallisuuskatsauksen avulla kuvata uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista hyvinvointiin. Suomessa kunniaväkivalta on viime vuosina lisääntynyt ja viranomaisten ja ammattilaisten tietotaso kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista on usein puutteellinen. On tärkeää, että kunniaväkivallasta osataan puuttua. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä viranomaisten ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoa ja ymmärrystä uhrien kunniaväkivallan kokemuksista ja sen vaikutuksista hyvinvointiin.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Orientoiduimme tutkimuksen aiheeseen ennen aineiston keräämistä. Tutkimusaineisto kerättiin kansainvälisistä tietokannoista PubMed ja Medline, sekä manuaalisella haulla, valittujen sisäänotto- ja poissulkukriteerien mukaan. Aineisto muodostui kuudesta (n=6) vertaisarvioidusta, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisestä tutkimusartikkelista. Hakusanat rajasimme aiheeseemme sopivaksi.</p> <p>Tulosten perusteella voidaan todeta, että kunniaväkivaltaa esiintyy monissa eri väkivallan muodoissa, jotka ovat usein kietoutuneita toisiinsa. Tutkimuksessa nousi esille kunniaväkivaltaa kokeneiden uhrien hyvinvointiin liittyvät fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset. Näistä nousi esille erityisesti psyykkiset vaikutukset. Kunniaväkivallalla on syviä ja pitkäkestoisia vaikutuksia uhrien hyvinvointiin. Tutkimustietoa löytyi vähän, joten yhtenä tuloksena voidaan todeta, että kunniaväkivaltaa ja sen vaikutuksia olisi tutkittava lisää.</p> <p>Opinnäytetyö antaa lukijalle kuvan kunniaväkivallasta ja sen seurauksista uhrien kokemusten kautta. Terveystieteiden ammattilaiset, viranomaiset ja opiskelijat sekä muut asiasta kiinnostuneet voivat hyödyntää opinnäytetyötä tutustuakseen aiheeseen ja kasvatatakseen tietämystään aiheesta sekä hyödyntää aineistoa tuotoksissa ja jatkotutkimuksissa.</p>	
Avainsanat	Hyvinvointi, kirjallisuuskatsaus, kunnialtuttuuri, kunniaväkivalta, terveydenhoitaja, terveydenhoitotyö

Author	Martina Eklund and Suvi Laurell
Title	Victims' experiences of honor violence and its effects on well-being
Number of Pages	27 pages + 2 appendices
Date	7.11.2022
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Public Health Nursing
Instructor	Jaana Seitovirta, Senior Lecturer (PhD)
<p>Honour-related violence, or honor violence, occurs worldwide, often in patriarchal communities where family, members of the family, and community as a whole are protected. Girls and women are the largest group of honourable violence, but boys and men are also the victims, as well as representatives of gender minorities. The thesis deals with the subject of honour violence, which studied the experiences of victims of honour violence and its effects on well-being.</p> <p>The purpose of the thesis was to describe the experiences of victims of honour violence and its effects on well-being by means of a literature review. In Finland honour violence has increased in recent years and the level of information on honor violence and its effects by public authorities and professional is often inadequate. It is important to be able to interfere with honour violence. The aim of the thesis is to increase the knowledge and understanding of the experiences of honour violence and its effects on the well-being of the victims by public authorities and health professionals.</p> <p>The thesis was carried out through a qualitative method of research as a descriptive literature review. Before collecting the material, we oriented on the subject of the study. The research material was collected from international PubMed and Medline databases and by manual searching according to selected admission and exclusion criteria. The data consisted of six (n=6) peer-reviewed research articles in Finnish, Swedish and English. We adjusted the keywords to the subject.</p> <p>Based on the results, there are many forms of violence that are often intertwined. The study highlighted the physical, psychological, and social implications of the well-being of victims of honour violence. Psychiatric effects were particularly evident. Honorable violence has deep and long-lasting effects on the well-being of victims. There is not much research data, so one of the results is that there should be more research into honour violence and its effects.</p> <p>The thesis gives the reader an idea of honour violence and its consequences through the experiences of the victims. Healthcare professionals, authorities and students and other parties interested in the topic, can use the thesis to take a closer look to get to know the topic better and to increase their knowledge of the subject and also to use the material in outputs and further studies.</p>	
Keywords	Well-being, literature review, honorary culture, honor related violence, public health nurse, public health nursing

1. Johdanto	1
2. Terveys ja hyvinvointi	2
3. Kunniaväkivalta	5
3.1. Kunniaväkivallan muodot	7
3.1.1. Henkinen väkivalta	7
3.1.2. Silpominen	8
3.1.3. Pakkoavioliitto	9
3.1.4. Fyysinen väkivalta ja kunniamurha	9
3.2. Kunniaväkivallan kohtaaminen hoitotyössä	10
3.3. Kunniaväkivalta ja ihmisoikeudet	10
4. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet sekä tutkimuskysymys	11
5. Opinnäytetyön toteutus	11
5.1. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	11
5.2. Aineistonkeruu	12
5.3. Aineiston analyysi	14
6. Tulokset	15
6.1. Uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta	16
6.1.1. Henkinen väkivalta	16
6.1.2. Fyysinen väkivalta	17
6.1.3. Sosiaalinen väkivalta	17
6.2. Kunniaväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin	18
6.2.1. Psyykkiset vaikutukset	18
6.2.2. Sosiaaliset vaikutukset	20
7. Pohdinta	20
7.1. Luotettavuus	21
7.2. Eettisyys	22
8. Johtopäätökset	23
Lähteet	24
Liitteet	
Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaun taulukko aiheesta kunniaväkivallan vaikutus uhrin hyvinvointiin	

Liite 2. Artikkelitaulukko

1. Johdanto

Kunniaväkivaltaa on esiintynyt kautta aikojen eri yhteisöissä eri puolilla maailmaa. Yhteisöissä, joissa erityisesti tyttöjen ja naisten siveellinen käytös määrittävät suvun ja perheen kunnian, esiintyy kunniaväkivaltaa sukupuolistuneen väkivallan muotona. Logiikka, joka sisältyy kunnia-ajatteluun, on se, että pyritään palauttamaan perheen kunnia rankaisemalla henkilöä, joka on uhmannut yhteisöllisiä sääntöjä. (Ihmisoikeusliitto 2016.) Toimiminen hyväksyttynä pidetyn käytöksen vastaisesti aiheuttaa yhteisön sisällä häpeää koko suvulle. Normien vastaisen käytöksen estämiseksi käytetään erilaisia väkivallan muotoja, joilla voidaan kontrolloida mahdollista häpeän aiheuttajaa. (THL 2022a.) Väkivallalla voidaan myös palauttaa menetetty kunnia ja maine perheelle, suvulle tai muulle yhteisölle. (Ihmisoikeusliitto 2016.)

Kunniaan liittyvä väkivalta ei liity mihinkään tiettyyn uskontoon tai kulttuuriin, vaan selittyy lähinnä monilla alueilla esiintyvällä, vanhalla tapakulttuurilla. Kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy ihmisten parissa, jotka kuuluvat kristittyjen, muslimien, hindujen ja muihin uskontokuntiin. Yhteisöllistä väkivaltaa ja painostusta esiintyy myös joissakin kantasuomalaisissa etnisissä ja uskonnollisissa yhteisöissä. Kunniakäsitykset ihmisten ja perheiden kohdalla ovat erilaisia, eikä niitä voi samaistaa tiettyyn etniseen tai uskonnolliseen ryhmään. Yksilölliset erot ovat yhteisöjen sisällä suuria. (Ihmisoikeusliitto 2016.)

Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä viime vuosina kunniaan liittyvä väkivalta on lisääntynyt Suomessa. Sen uhriksi on joutunut ulkomaalaisten lisäksi suomalaisia naisia, jotka ovat suhteessa ulkomaalaistaustaisen miehen kanssa. Yleensä kunniaväkivalta kohdistuu tyttöihin ja naisiin, nuoriin, uskontokunnista ja avioliitoista eroon pyrkiviin sekä seksuaalivähemmistöjen edustajiin. Pojat ja miehet joutuvat harvemmin uhreiksi, mutta yleensä heidän kohdallaan syynä on seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluminen, tai tilanne, jossa heitä painostetaan väkivallan käyttöön. (THL 2022a.) Ulkomaalaistaustaiset nuoret kasvaessaan Suomessa kahden eri kulttuurin keskellä saattavat joutua kunniaväkivallan uhreiksi (Poliisi 2020).

Suomessa kunniaväkivallalle ei ole olemassa mitään erillistä rikosnimikettä (Poliisi 2022), mutta se huomioidaan monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, jotka velvoittavat myös Suomea. Myöskään kunniaväkivallan ehkäisemiseksi ei ole Suomessa laadittu omaa toimintaohjelmaa (Hansen ym. 2016: 19–20), vaikka sitä esiintyy entistä enemmän (THL 2022a). CEDAW-komitea antoi vuonna 2014 huomautuksen,

että maahanmuuttajataustaiset naiset Suomessa ovat erityisen haavoittuvaisia kunnia-
väkivallalla kuten murhille (Hansen ym. 2016: 19).

Ihmisoikeusliiton selvityksen mukaan suomen viranomaisten ja ammattilaisten tiedot
kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen yhteisöllisistä erityispiirteistä ovat riittämättömät
(Hansen ym. 2016: 6). Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on lisätä tietoa kun-
niaan liittyvästä väkivallasta ja sen vaikutuksista hyvinvoinnin eri osa-alueisiin. Aihe lin-
kittyy tiiviisti alaamme tulevana terveydenhuollon ammattilaisina, koska väkivallan tun-
nistamisessa terveydenhuolto on avainasemassa. (Hansen & Sams & Jäppinen & Lat-
vala 2016:135.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla kunniaväkival-
lan uhrien kokemuksia ja väkivallan vaikutuksia uhrien hyvinvointiin. Haluamme lisätä
viranomaisten ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoja kunniaväkivallasta ja sen eri-
tyispiirteistä, sillä niiden on todettu olevan riittämättömät tällä hetkellä (Hansen ym.
2016: 6). Terveydenhoitotyön ammattilaisilla on merkittävä rooli kunniaväkivallan tun-
nistamisessa. He ovat usein kunniaväkivallan uhrille henkilöitä, joiden kohtaamiseen on
matala kynnyks, ja joiden kanssa voi luottamuksellisesti keskustella. (Hansen ym. 2016:
135.)

2. Terveys ja hyvinvointi

Terveyden määritelmä on Maailman terveysjärjestö WHO:n (World Health Organiza-
tion) mukaan täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila korostaen
kuitenkin terveyden dynaamisuutta ja henkisyttä. Jokaisella ihmisellä, rotuun, uskon-
toon, poliittiseen vakaumukseen tai sosiaaliseen tai taloudelliseen tilanteeseen katso-
matta, on oikeus parhaimpaan mahdolliseen terveydentasoon. (World Health Organiza-
tion.) Terveysteen vaikuttaa ihmisen omat kokemukset, hänen arvonsa ja asenteensa
sekä sairaudet ja sosiaalinen ja fyysinen elinympäristö, minkä vuoksi se on koko ajan
muuttuva ja muovautuva tila (Huttunen 2020).

Tärkein määritelmä terveydelle on ihmisen oma määritelmä terveydestään. Ihmisen ta-
voitteet sekä sosiaalinen ja fyysinen elinympäristö, jossa hän elää, vaikuttavat voimak-
kaasti hänen omakohtaiseen arvioonsa. Terveys on myös suhteellinen käsitys ja vai-
kuttaa ihmisiin eriasteisesti. Terveys koetaan usein paremmaksi, kun oma elämä on
hallinnassa ja huonommaksi kun asiat ovat päinvastoin, joten terveys on jatkuvasti

muuttuva tila. Elämän voimavara, terveys, on pääoma, jota voidaan sekä kasvattaa että kuluttaa. (Huttunen 2022.)

Kaikissa hyvinvoinnin ulottuvuuksissa ilmenee suuria eroja eri väestöryhmien välillä. Selvä yhteys terveyteen ja hyvinvointiin on ammatilla ja koulutustaustalla sekä tulotasolla, jolloin tiettyihin väestöryhmiin voivat kasaantua pahoinvointi ja huono-osaisuus, joka johtaa yhteiskunnallisen jakautumisen syvenemiseen. Sekä yhteisön että yksilön hyvinvointi kuuluu hyvinvointiin ja hyvinvoinnin osatekijöiden kolme ulottuvuutta ovat terveys, elämänlaatu eli koettu hyvinvointi sekä materiaallinen hyvinvointi. Voidaankin sanoa, että toimeentulo, työolot ja työllisyys sekä ympäristö ja asuinolot vaikuttavat yhteisön hyvinvointiin. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat onnellisuus, itsensä toteuttaminen, sosiaaliset suhteet ja sosiaalinen pääoma. Oman arvontunto ja ihmissuhteet, mielekäs tekeminen, odotukset hyvästä elämästä, terveys sekä materiaallinen hyvinvointi muovaavat elämänlaatua, joka on mittari koetulle hyvinvoinnille. (THL 2022d.)

Terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueet kietoutuvat kiinteästi yhteen ja vaikuttavat kaiken aikaa toisiinsa. Hyvinvointi ja terveys muuttuvat sosiaalisen ja fyysisen ympäristön sekä elämäntilanteen mukaan, eivätkä näin ollen pysy samanlaisena. Tärkeintä on yksilön itse kokema hyvinvointi ja terveys. (Huttunen 2020.) Terveysteen vaikuttavat tekijät voidaan karkeasti jakaa kuuteen ryhmään: perintötekijät, psyykkiset tekijät, fyysinen ja sosiaalinen elinympäristö, elintavat, hoito- ja ehkäisykeinot sekä sattuma (taulukko 1).

Taulukko 1. Terveysteen vaikuttavat tekijät, karkea jako. Mukailten Huttunen 2020

Perintötekijät eli geenit	“Sisäinen” maailmamme	Fyysinen ja sosiaalinen elinympäristö	Elintavat	Hoito- ja ehkäisykeinot	Sattuma
Suojaavat tehokkaasti sairauksilta Voivat aiheuttaa sairauden	Kokemukset, arvot, asenteet Tavoitteet Suhteemme ulkoiseen maailmaan, eli miten me sen koemme Tavat ja kulttuuri	Fyysinen elinympäristö: Terveystehokkuus ovat pienhiukkaset, ja suuret lämpötilanvaihtelut sekä kosteusvauriot Sosiaalinen elinympäristö: Hyvä sosiaalinen elämä suojaaa sairauksilta ja parantaa mahdollisuuksia toipua niistä	Monipuolinen ravinto ja terveelliset elämäntavat Liikunta Myönteisyys, Hyvät ihmissuhteet Kohtuus	Tärkeitä peruspiilareita ovat: Valoisa ja positiivinen suhtautuminen tulevaisuuteen Kohtuus kaikessa Hyvät ihmissuhteet Terveellinen elämäntapa. Tupakoimattomuus	Sattumalle emme voi mitään. Esimerkiksi: Luonnonmullistukset tai ratti-juoppo, joka ajaa vastaan väärää kaistaa.

Hyvinvointi ja terveys muuttuvat sosiaalisen ja fyysisen ympäristön sekä elämäntilanteen mukaan, eivätkä näin ollen pysy samanlaisena. Tärkeintä on yksilön itse kokema hyvinvointi ja terveys. (Huttunen 2020.)

Hyvinvoinnin osatekijöiden kolme ulottuvuutta ovat terveys, elämänlaatu eli koettu hyvinvointi sekä materiaallinen hyvinvointi. Voidaankin sanoa, että toimeentulo, työolot ja työllisyys sekä ympäristö ja asuinolot vaikuttavat yhteisön hyvinvointiin. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat onnellisuus, itsensä toteuttaminen, sosiaaliset suhteet ja sosiaalinen pääoma. Omanarvontunne ja ihmissuhteet, mielekäs tekeminen, odotukset hyvästä elämästä sekä terveys ja materiaallinen hyvinvointi muovaavat elämänlaatua, joka on mittari koetulle hyvinvoinnille. Kaikissa hyvinvoinnin ulottuvuuksissa ilmenee suuria eroja eri väestöryhmien välillä. Selvä yhteys terveyteen ja hyvinvointiin on ammatilla ja koulutustasolla sekä tulotasolla, jolloin tiettyihin väestöryhmiin voi kasaantua pahoinvointi ja huono-osaisuutta, joka johtaa yhteiskunnallisen jakautumisen syvenemiseen (THL 2022d.)

Mielenterveys on osa terveyttä ja hyvinvointia ja keskeinen voimavara hyvinvoinnin kannalta ja siihen kuuluvat neljä seuraavaa ulottuvuutta: fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Fyysisellä hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön omaa, subjektiivista kokemusta omasta fyysisestä terveydestään, arjessa jaksamisestaan ja pystyvyydestään (Huttunen 2020).

Psyykkinen hyvinvointi on ihmisen kokemus oman mielensä tasapainosta ja omasta hyvinvoinnistaan. Ihmissuhteet ja tunteet, ravitsemus, uni ja lepo, sekä luovuus ja harrastukset sekä liikunta, vaikuttavat psyykkiseen hyvinvointiin. Psyykkisestä voinnista, eli mielenterveydestä pidetään huolta tekemällä mieluisia asioita ja elämään terveellisesti. Mielenterveys on osa terveyttä ja hyvinvointia ja keskeinen voimavara hyvinvoinnin kannalta ja siihen kuuluvat neljä seuraavaa ulottuvuutta: fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja henkinen ulottuvuus. (Suomen mielenterveysseura 2021.)

Yksilön mielenterveys liittyy vahvasti psyykkiseen hyvinvointiin. WHO:n mukaan mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen pystyy selviytymään elämän tuomista haasteista, tekemään töitä, tunnistamaan omat kykynsä ja vahvuutensa, ottamaan osaa oman ympäristönsä toimintaan sekä tunnistamaan omat vahvuutensa ja kykynsä. (World Health Organization).

Mielenterveys rakentuu monista eri tekijöistä ja on luonteeltaan positiivinen varanto, jolla on vahvistavia suojatekijöitä ja heikentäviä riskitekijöitä, joista osaan yksilö voi itse

valinnoillaan vaikuttaa. Haasteissa ja elämänmuutoksissa resilienssi auttaa selviytymään. (Suomen mielenterveysseura 2021.)

Psyykinen terveys ilmentää tunne-elämäämme ja sitä, miten suoriudumme päivittäisestä stressistä. Siihen vaikuttavat monet seikat, niin kuin Sosiaaliset suhteet, ruokatuotokset, liikunta ja fyysinen aktiviteetti, uni, asuminen, työ ja vapaa-aika, yhteiselo ja seksi, sairaudet sekä päihteiden käyttö. (Friskvård 2017.)

Sosiaaliseen hyvinvointiin kuuluu tyytyväisyys omaan elämään, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet, koulutukseen ja uraan liittyvät odotukset sekä taloudellinen ulottuvuus. Perhe, parisuhde, ystävyysuhteet, työyhteisö ja muut yhteisöt luovat perustan sosiaaliselle hyvinvoinnille. Fyysisellä hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön omaa, subjektiivista kokemusta omasta fyysisestä terveydestään, arjessa jaksamisestaan ja pystyvyydestään. (Huttunen 2020.)

3. Kunniaväkivalta

Kunniaväkivalta on seurausta jonkin yhteisön tai yksilön normien tai sääntöjen rikkomisesta (Poliisi 2022). Kunniaväkivaltaa on kaikki väkivalta, joka toteutetaan yhteisön kunnianormeihin vedoten perheen, perheen, suvun tai yhteisön sisällä (Rikosuhripäivystys 2019). Sen tarkoituksena on palauttaa kunnia, joka on tahrattu, tai varmistaa kunnian säilyminen (Poliisi 2022.) Kunniaväkivalta liittyy tiukasti yhteen kunniaakulttuuriin, jossa asenteilla ja kulttuurilla on huomattavan suuri merkitys (Hedersförtryck 2020).

Kunniaan liittyvää väkivaltaa on esiintynyt kautta historian. Sitä esiintyy eri puolilla maailmaa eri muodoissa (Hedersförtryck 2020), eikä se ole mihinkään tiettyyn etniseen ryhmään tai uskontoon sidonnaista (Rikosuhripäivystys 2022). Sitä ilmenee erityisesti patriarkalisissa kulttuureissa sekä yhteiskunnissa, joissa naisen kunniallisuus on sidottu miehen kunniaan (DIDAR-hanke 2016). Suomessa kunniaväkivalta on viime vuosina lisääntynyt. Uhreiksi joutuu ulkomaalaistaustaisten lisäksi myös suomalaisnaisia, jotka ovat suhteessa ulkomaalaistaustaisten miesten kanssa. (Poliisi 2020.)

Eristäminen, liikkumisen rajoittaminen, painostaminen, kiristäminen, uhkailu sekä arjen ja talousasioiden kontrollointi ovat kunniaväkivallan muotoja. Väkivalta voi olla myös fyysistä ja seksuaalisuutta loukkaavaa. Kunniaan liittyvän väkivallan muotoihin liitetään myös pakkoavioliitot ja naisten sukupuolielinten silpominen. Kaikki kunniaan liittyvän

väkivallan muodot ovat haitallista ja niihin pitää puuttua, vaikka rikoksen tunnusmerkit eivät täytyisikään. (Rikosuhripäivystys 2022.) Kunniakulttuuria, kunniaväkivaltaa ja sen muotoja kuvataan taulukossa 2.

Taulukko 2. Kunniakulttuuri ja kunniaväkivalta ja sen muodot. Mukailten Rautiokoski & Janhunen-Ruusuvuori 2016: 11–13

Kunniakulttuuri	Kunniaväkivalta	Kunniaväkivallan muodot
Perinteistä ja asenteista muovautunut tuhansia vuosia vanha kunniakulttuuri, jolle on ominaista vahva kulttuurillisuus	Perheen tai suvun piirissä tapahtuvaa rajoittamista tai väkivaltaa, joka liittyy kunnianormien puolustamiseen	Uhkaileminen
Uskosta riippumaton perinnäistapa	Voi sisältää piirteitä lapsen kaltoinkohtelusta ja parisuhdeväkivallasta	Liikkumisen rajoittaminen
Esiintyy patriarkaalisisissa yhteiskunnissa ja yhteiskunnissa, joissa miehen kunnia on sidoksissa naisen kunniaan ja siveyteen ja kunniaan liittyvät käsitykset määrittelevät elämään muutenkin laajasti	Kunniaan liittyvä väkivalta ei ole erillinen ilmiö muista lähisuhde- ja perheväkivallasta ilmenevien muodoista (DIDAR-hanke s.13.)	Pakkoavioliitot ja lapsiavioliitot
Eri sanat kuvaamaan eri kunniaa	Fyysinen psyykinen väkivalta tai sillä uhkaileminen	Alistaminen
Saattaa johtaa kunniaan liittyvään konfliktiin jonka seurauksena on kunniaväkivalta	Epäily riittävä	Silpominen
Maat, joissa kunniakulttuuriin liittyvät perinteet ovat tärkeitä, ovat Lähi-Itä (Irak, Iran, Syyria, Afganistan), Afrikan sarven alue (Somalia), Pohjois-Afrikka, Länsi-Afrikka, Intia lähialueineen (Pakistan, Bangladesh, Nepal).	Väkivaltateon tekijöitä, suunnittelijoita tai neuvonantajia voi olla monta ja heitä voi olla ulkomailla.	Murhat
	Tekijä usein sukulainen, aviopuoliso, veli, isä, äiti.	
	Kohdistuu pääasiassa naisiin ja tyttöihin, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluviin mutta myös miehiin ja poikiin.	

Usein kunniaväkivalta ilmenee sukupuolistuneena lähisuhdeväkivaltana (THL 2022a; Pennola 2019). Suurin osa uhreista ovat tyttöjä ja naisia, mutta sitä kokevat myös pojat, miehet ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset (Rikosuhripäivystys 2022). Sitä voivat kokea myös avioliitoista tai uskontokunnista eroon pyrkivät. Kunniaväkivalta eroaa muusta lähisuhdeväkivallasta siinä, ettei uhri välttämättä tiedä väkivallan tekijää. (THL 2022a.)

3.1. Kunniaväkivallan muodot

Kunniaan liittyvä väkivalta ilmenee monissa eri muodoissa ja vakavuudeltaan eriasteisina. Yleensä väkivallan eri muodot esiintyvät toisiinsa kietoutuneina. (Hansen 2016: 39.)

3.1.1. Henkinen väkivalta

Henkistä väkivaltaa on kaikki toisen ihmisen psyykkisen hyvinvoinnin tahallinen vahingoittaminen. Se voi esiintyä esimerkiksi sosiaalisen kanssakäymisen rajoittamisena, kontrolloimisena, nöyryyttämisenä, sanallisena loukkaamisena ja väkivallalla uhkailuna. Myös vaino on yksi henkisen väkivallan muoto. Sillä halutaan aiheuttaa toistuvasti pelkoa tai ahdistusta seuraamalla, uhkaamalla tai muulla vastaavalla toiminnalla. (Bildjuschkin & Ewalds & Hietämäki & Kettunen ym. 2019: 9.)

Seuraukset henkisestä väkivallasta ovat psyykkisiä. Viranomaisten tietoon tulee vain murto-osa lähisuhdeväkivallasta. Henkinen väkivalta on vaikea tunnistaa eikä siihen aina osata hakea apua. Henkinen väkivalta on pelottelua ja väkivallalla uhkailua, nöyryytystä, haukkumista ja kohtelu välinpitämätöntä. Se voi ilmetä eriasteisena ja eri muotoisena. Pitkään jatkunut henkinen väkivalta voi aiheuttaa masennusta ja vääristää minäkuvaa ja vahingoittaa syvästi itsetuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Tyypillistä on, että uhri pelkää väkivallan tekijää tai tekijöitä. Myös perheen sisällä voi esiintyä henkistä väkivaltaa joko yksinään tai fyysisen väkivallan lisäksi. Perheen sisällä tapahtuvassa henkisessä väkivallassa vaikeuttaa uhrin asemaa perheen ja yhteisön paine. Henkiseksi väkivallaksi lasketaan myös usein koulu- sekä työpaikkakiusaaminen. Väki- valta, joka tapahtuu perheessä tai ihmissuhteissa, on lähisuhdeväkivaltaa. Siihen liittyy usein myös pahoinpitelyä. (Mieli ry 2022.)

Taulukko 3. Henkisen väkivallan muodot. Mukailten Mieli ry 2022

Nöyryyttävä kohtelu	Hallintaan pyrkiminen	Toiminnan rajoittaminen ja tarkkailu
<ul style="list-style-type: none"> - Välinpitämätön kohtelu - Aliarvioiminen tai arvostelu - Syyttely - Nimittely ja haukkuminen - Loukkaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Uhkailu - Pelottelu - Kiristäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Eristäminen, vaikuttamalla ihmismuhteisiin tai kieltämällä niitä - Vaatimalla tai pakottamalla henkilöä toimimaan toisen mielen mukaan väkivallalla uhaten - Ei saa itse päättää asioistaan ja perheessä vaaditaan selontekoa kaikesta tekemisestä ja liikkumisesta

Kunniaan liittyvän väkivallan ja lähisuhdeväkivallan erot ovat joskus häilyviä. Niissä on kuitenkin sekä yhtäläisyyksiä että eroja. Sekä kunniaväkivallan että lähisuhdeväkivallan muodot liittyvät naisen yhteiskunnalliseen asemaan ja hänen alistamiseensa ja niissä käytetään valtaa, joka voi johtaa jopa uhrin väkivaltaiseen kuolemaan.

3.1.2. Silpominen

FGM (female genital mutilation) eli naisten sukuelinten silpomisella tarkoitetaan kaikkia ei-lääketieteellisistä syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy naisten ulkoisten sukuelinten poistaminen tai muu vahingoittaminen. Käytäntö loukkaa uhrin oikeuksia terveyteen ja turvallisuuteen, sekä fyysiseen koskemattomuuteen. (WHO 2022.)

Silpominen on vakavimpia naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivallan muotoja, mikä on joissakin yhteisöissä ja kulttuureissa ikivanha, järjestelmällisesti harjoitettu perinne. Yleensä silpominen tapahtuu 0–15 vuoden iässä vaihdellen maittain, alueittain ja eri etnisissä ryhmissä. (Lidman 2015, 239; THL 2022b.)

Sukuelinten silpomista on WHO:n mukaan neljää eri tyyppiä. Ensimmäisen tyyppi toimenpiteessä klitoris poistetaan osittain tai kokonaan. Toisen tyyppin toimenpiteessä poistetaan sekä klitoris että pienet häpyhuulet osittain tai kokonaan. Kolmannen tyyppin toimenpide on silpomisen äärimmäisin muoto eli infibulaatio. Siinä poistetaan klitoris, pienet häpyhuulet sekä suurin osa isoja häpyhuulia, jonka jälkeen haava ommellaan umpeen. Virtsan ja kuukautisvuodon poistumiselle jätetään pieni, tulitikun mentävä aukko. Silpomisen neljäs tyyppi pitää sisällään kaikki muut sukupuolielimiä vahingoittavat toimenpiteet, kuten emättimen, klitoriksen ja häpyhuulten viiltelyn, pistelyn, kaavinnan, polttamisen ja venyttämisen. (WHO 2022; Lidman 2015, 243.)

Silpomista toteutetaan eri syistä maasta, alueesta ja kulttuurista riippuen. Usein se toteutetaan uskonnon nimissä, vaikkei mikään uskonto sitä vaadi. Jossain se on vain perinne, jonka avulla yritetään ylläpitää kulttuurista identiteettiä. Perinteen uskotaan myös parantavan hygieenisyyttä, hillitsevän yliseksuaalisuutta ja parantavan seksielämää. Silpomisen ajatellaan kuuluvan naiseksi kasvamiseen ja silvottu tyttö nähdään kauniina. Sillä myös voidaan haluta varmistaa tytön neitsyys ja naimakelpoisuus. Taustalla voivat olla myös taloudelliset syyt, sillä silpomisen läpikäynyt tyttö on arvokas perheel-

lensä. Toisaalta sosiaalinen paine toimenpiteeseen voi olla merkittävä. Perhe voi pelätä tulevansa syrjityksi oman yhteisön sisällä, jos tytön sukuelimiä ei silvota. Perinteen jatkaminen tukee tunnetta sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta. (THL 2022.)

3.1.3. Pakkoavioliitto

Pakkoavioliitto tarkoittaa sitä, että avioituvista osapuolista toinen tai kumpikaan ei voi vaikuttaa päätökseen avioliiton solmimisesta, eli avioituu vasten tahtoaan. Tällaisissa avioliitoissa riski väkivaltaan kasvaa monella tasolla. (Lidman 2015, 258.) Avioliittoon pakottamiseen voi johtaa moni eri tekijä: syynä voi olla esimerkiksi perheen taloudellinen tilanne, sukujen taloudelliset intressit, sopimukset avioliiton kautta järjestettävistä oleskeluluvista tai ihmiskauppa (Hansen ym. 2016, 78).

Pakkoavioliitto määriteltiin väkivallaksi ja haitalliseksi perinteeksi Euroopan neuvoston julkaisemassa suosituksessa vuonna 2005. (Lidman, 2015: 255–256). Toistaiseksi pakkoavioliittoa ei Suomessa ole säädetty rikokseksi. Vuonna 2019 säädettiin laki, jonka mukaan alle 18-vuotiaiden avioituminen Suomessa ei ole mahdollista (Avioliittolaki 1987/411). Lailla ei kuitenkaan ole riittävää vaikutusta pakkoavioliittojen ehkäisemiseksi, koska lakia kierretään viemällä tyttöjä ulkomaille naitettavaksi. Ennen lain säätämistä oli mahdollista hakea oikeusministeriöltä lupaa solmia avioliitto ennen täysi-ikäisyyttä. Vuosien 1995–2014 välillä avioitui 1138 alle täysi-ikäistä henkilöä, joista 1103 oli tyttöjä. Suurin osa luvan saaneista oli täyttämässä 18 vuotta, mutta tyttöjen joukossa oli myös 27 henkilöä, jotka ovat olleet avioliiton solmimishetkellä 14–15-vuotiaita. Avioituneista noin kolmannes oli ulkomaalaistaustaisia. Perusteluina avioliitoille useimmiten oli kulttuuriset syyt, vakaumus tai raskaus. (Hansen ym. 2016, 82.)

Tahdonvastaisesti solmitut avioliitot ovat vaikeasti tavoitettavissa, koska syitä avioitumisella ei kirjata missään ylös. Tilastoista nähdään, kuinka paljon nuoria henkilöitä on avioliitossa sekä heidän etniset alkuperänsä. Kumpikaan tieto ei kuitenkaan kerro avioliittojen tahdonvastaisuudesta. (Lidman 2015, 261.)

3.1.4. Fyysinen väkivalta ja kunniamurha

Fyysinen väkivalta pitää sisällään kaiken toisen kehon satuttamisen ja fyysisen koskemattomuuden loukkaamisen. Väkivalta voi esiintyä esimerkiksi potkimisena, lyömisenä, tukistamisena, tönimisenä tai liikkumasta estämisenä. Syynä väkivallan käyttämisellä, kuten muissakin kunniaväkivallan muodoissa, on yleensä epäily kunniaa loukkaavasta

ja normeja rikkovasta teosta. Kunniaan liittyvä väkivalta eroaa muusta lähisuhdeväkivallasta siinä, ettei tekoja salailla tai peitellä. Kunnian menetys koskettaa uhrin lisäksi myös hänen perhettään tai yhteisöään, joten kunnia on ”palautettava” julkisesti. Usein tekoihin osallistuu useampi kuin vain yksi perheen tai yhteisön jäsen. (Hansen ym. 2016, 69.)

Äärimmäisin seuraus kunniaa loukkaavasta käytöksestä tai käytöksen epäilystä on kunniamurha. Niiden yleisyydestä kansainvälisesti ei ole olemassa luotettavia tilastoja. Vuonna 2000 YK arvioi, että joka vuosi 5000 naista ja tyttöä tulee murhatuksi kunniaiväkivallan seurauksena. Todellisen luvun uskotaan olevan paljon suurempi. Suomessa ei ole yhtäkään henkirikosta määritelty kunniamurhaksi. (Hansen ym. 2016, 69.)

Ruotsin kansallisen rikostorjuntaneuvosto Brå:n (Brottsförebyggande rådet) mukaan Ruotsissa murhattiin kunnian varjolla 15 naista vuonna 2021. Luvut ovat kuolemaan johtanut väkivalta -rikostilaston 2021 mukaan ja julkaistiin 31.3.2022. Brå:n mukaan uhrin tappoi mies, jonka kanssa heillä oli tai oli ollut suhde. (Unizon 2022b.) Epäilläään, että Ruotsissa on vuoden 2022 yhdeksän ensimmäisen viikon aikana tehty jo kolmetoista kunniamurhaa. (Unizon 2022a.)

3.2. Kunniaiväkivallan kohtaaminen hoitotyössä

Kunniaiväkivallan tunnistamisessa terveydenhoidon ammattilaiset ovat merkittävässä roolissa. Monet maahanmuuttajat haastattelujen perusteella ovat kokeneet tapaamisiin terveydenhoidon ammattilaisten kanssa olevan matala kynnys. Lapsena ja nuorena koulu- tai opiskelijaterveydenhoitaja on ollut monelle maahanmuuttajataustaiselle isossa asemassa kuuntelijana ja eteenpäin ohjaajana. Apua voi hakea myös työterveydenhuollosta. Terveydenhoitajalle voi mennä keskustelemaan kesken koulu- tai työpäivän, ja keskustelut ovat aina luottamuksellisia. Keskustelusta on koettu olevan apua, vaikka terveydenhuollon ammattilainen ei olisi tunnistanut kunniaiväkivaltaa tai osannut kysyä siitä. Opiskelu- ja työterveyden piirien ulkopuolelle jääville iso merkitys on julkisen terveysasemien sekä äitiys- ja lastenneuvoloiden hoitohenkilökunta. (Hansen 2016.)

3.3. Kunniaiväkivalta ja ihmisoikeudet

Ihmisoikeuksia ovat oikeus turvallisuuteen ja vapauteen, oikeus itse valita oma puolisonsa sekä oikeus mennä naimisiin tai olla menemättä ovat määriteltyjä oikeuksia

useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa ja YK:n naisten kaikenlaisen syrjinnän poistamiseksi. Kaikenlainen kunniaan liittyvää väkivalta on ihmisoikeuksiin kohdistuva loukkaus. (Ihmisoikeusliitto 2016.)

Suomessa tuli voimaan Euroopan neuvoston yleissopimus perheväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta ja ehkäisemisestä elokuussa 2015, jossa Istanbulin sopimus erikseen mainitsee kunniaan liittyvän väkivallan todeten, että perinne tai kulttuuri ei koskaan oikeuta väkivaltaan. (Ihmisoikeusliitto 2016.)

4. Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla kunniaväkivallan uhrien kokemuksia ja väkivallan vaikutuksia hyvinvointiin. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä viranomaisten ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoa ja ymmärrystä kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista kunniaväkivaltaa kokeneiden hyvinvointiin. Kirjallisuuskatsaus pyrkii vastaamaan kysymykseen ” Minkälaisia ovat kunniaväkivallan kokeneiden uhrien kokemukset?”

5. Opinnäytetyön toteutus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joka etenee systemaattisesti eri vaiheiden kautta aineiston keruusta analyysiin. Aineisto haettiin luotettavista tietokannoista ja aineistoksi valittiin tutkimusartikkeleita, jotka soveltuivat opinnäytetyöhön ja vastasivat tutkimuskysymyksiin. Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käytettiin aineiston analysointiin.

5.1. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kirjallisuuskatsaus on metodi ja tutkimustekniikka, jossa jo tehtyä tutkimusta tutkitaan. Tutkimuksista kootaan tuloksia, jotka ovat perustana uusille tutkimustuloksille. Pelisäännöt ja menetelmälliset ohjeet ovat tässä tarpeen. (Salminen 2011.) Tutkimusmenetelmien avulla tutkimusaineistoa hankitaan ja analysoidaan. Ne voivat olla joko laadullisia tai määrällisiä. Tutkimuskysymykset ovat lähtökohtana, kun valitaan menetelmää, samoin kuin myös tutkimuksen teoreettinen kehys sekä aineisto, joka on hankittu tutkimuskysymysten vastaamista varten. Näin ollen tutkimusmenetelmät ovat lähinnä

empiirisen tutkimuksen analyysi- ja hankintavälineitä. (Jyväskylän yliopisto 2020.) Etimme vastausta aikaisemmin tehtyjen tutkimusten pohjalta tutkimuskysymykseemme käyttäen kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, pyrkien näin saamaan luotettava, laadukas ja kuvaileva vastaus. Pyrimme myös tarkastelemaan tutkimuskysymystä monesta eri perspektiivistä.

Toteutamme opinnäytetyömme kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jolloin saadaan aiheesta kattava käsitys. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata viimeaikaista tai aiempaa tiettyyn aiheeseen liittyviä tutkimuksia. Yleensä katsauksessa tarkastellaan julkaistuja ja vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimuksia. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sisältää aineiston hankinnan prosessin sekä analyysin aiempien tutkimusten kontribuution tai arvon osoittamiseen. (Stolt & Axelin & Suhonen 2016: 9.)

5.2. Aineistonkeruu

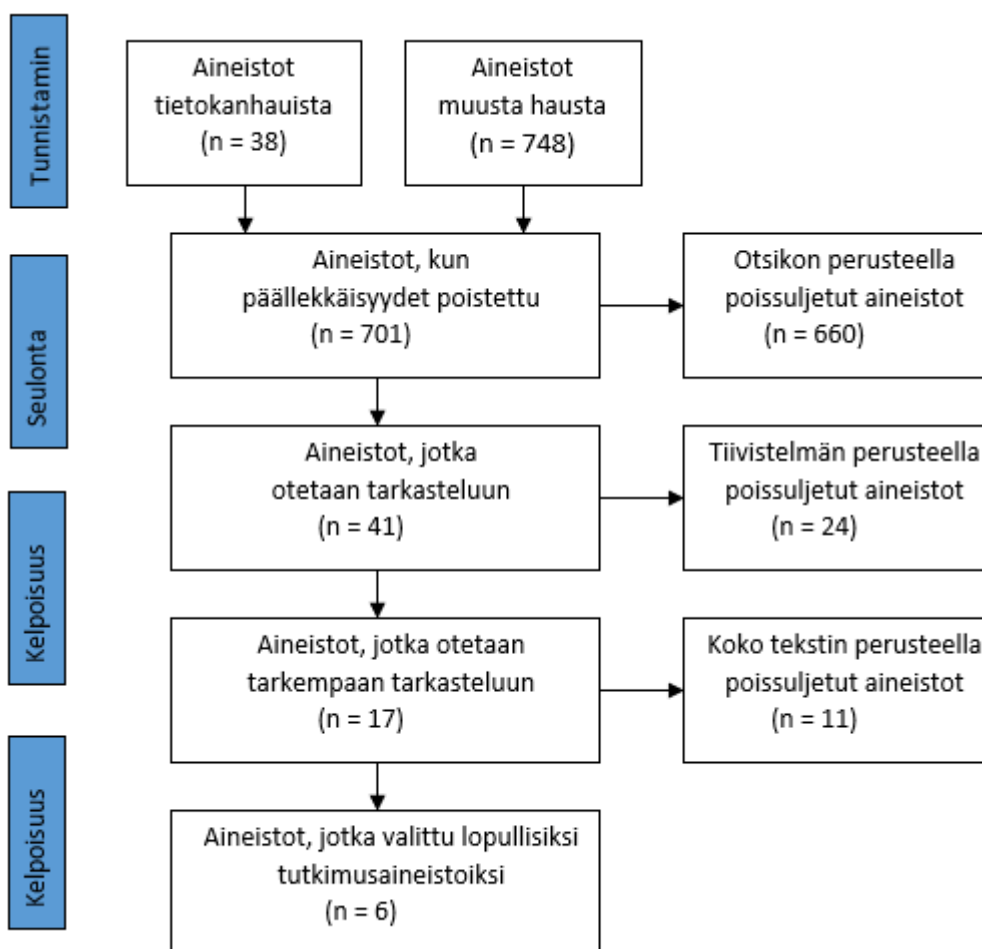
Toteutimme kirjallisuuskatsauksessamme järjestelmällisen tiedonhaun. (: 35) Käytimme kahta kansainvälistä tietokantaa, PubMedia ja Medlinea, sekä aineiston vähäisyyden vuoksi käytimme apuna myös MetCatFinnaa ja Google Scholaria. Toteutimme myös manuaalista hakua Terveystieteiden lehdessä sekä toisten tutkimusten lähde- luetteloista. Useamman tietokannan sekä hakumenetelmän avulla varmistimme, että löytäisimme kaiken mahdollisen aineiston aiheestamme (Stolt ym. 2016: 42). Aineistoa etsiessä käytimme hakusanoja *kunniaväkivalta*, *kunniaan liittyvä väkivalta*, *honor-based violence*, *honor related violence*, *nursing*, *victim*, *well-being*, *honor based violence*, *honor violence*, *hedersmord*, *hedersrelaterat våld* ja *hedervåld*.

Ennen hakujen tekemistä asetimme sisään- ja poissulkukriteerit (taulukko 4). Samoja rajoituksia käytimme kaikissa hauissa, jotta haku pysyi koko ajan samanlaisena. Haut tuottivat todella vähän tuloksia, joten päätimme laajentaa rajauksiamme ja lisätä hakusanoja, jotta aihetta vain sivuavatkin tutkimusartikkelit löytyisivät (Stolt ym. 2016: 51–52.) Aluksi olimme rajanneet hakutulokset vuosille 2017–2022, mutta tulosten vähäisyyden vuoksi laajensimme haun vuoteen 2012 asti. Lisäsimme hakusanoiksi ameri- kanenglannin sanan *honor* lisäksi myös brittienglannin version *honour*, sekä sen mu- kana hakusanat *honour related violence*, *honour based violence* ja *honour killing*. Hauissa käytimme apuna OR- ja AND-operaattoreita (Stolt ym. 2016: 51). Hakupro- sessi ja -tulokset ovat kirjattuna tiedonhakutaulukkoon liitteessä 1.

Taulukko 4. Aineistojen sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli	Ei vertaisarvioitu
Kokoteksti saatavissa	Kokoteksti ei saatavissa
Vapaasti luettavissa	Maksullinen
Julkaisut vuosilta 2012–2022	Yli 10 vuotta vanhat julkaisut
Suomi, ruotsi, englanti, norja	Muut kielet

Kävimme hakutulokset läpi ensin otsikoiden ja tiivistelmien perusteella. Suurin osa hakutuloksista eivät vastanneet sisäänottokriteereitämme (taulukko 3), joten karsiutuivat pois. Tämän jälkeen loput hakutulokset jaoteltiin koko tekstin mukaan otettaviin sekä pois karsiutuviin. Valinnan eteneminen on kuvattu Prisma Flow -kuviolla kuviossa 1.

Kuvio 1. Tutkimusaineiston valinnan eteneminen Prisma 2020 Flow Diagramin mukaan (Page & McKenzie & Bossuyt & Boutron & Hoffman ym. 2021)

Opinnäytetyöhöemme löytyi aineistoksi lopulta 6 tutkimusartikkelia. Yksi artikkeleista oli ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö. Päätimme ottaa kyseisen opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksemme mukaan siksi, että se käsitteli kunniaväkivallan uhrien kokemuksia, ja koska tutkimustietoa aiheestamme löytyi todella vähän. Muut artikkelit olivat vertaisarvioituja.

5.3. Aineiston analyysi

Käytimme aineiston analysoinnissa apuna sisällönanalyysia, joka on tarkoitettu laadulliseen tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2018). Aloitimme analyysin perehtymällä tutkimusaineistoon lukemalla artikkelit kahteen otteeseen kokonaiskuvan saamiseksi (Stolt ym. 2016: 85). Teimme aineistosta taulukon, johon kirjattiin jokaisen tutkimuksen tekijä, vuosi, maa, tutkimuksen tarkoitus, menetelmä, otanta sekä keskeiset tulokset (liite 2).

Luokittelimme aineiston induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. Poimimme tutkimusaineistoista kaikki ilmaisut, jotka liittyivät kunniaväkivallan kokemuksiin uhrin näkökulmasta sekä kunniaväkivallan seurauksiin hyvinvoinnin näkökulmasta. Ilmaisuja löytyi yhteensä 45. Käänsimme ruotsin- ja englanninkielisistä artikkeleista poimitut ilmaisut suomen kielelle. Teimme niistä pelkistykset, jotka luokittelimme samankaltaisuuden perusteella. Näin saimme ryhmiteltyä kaikki ilmaukset viiteen ryhmään, jotka muodostivat alaluokat henkinen väkivalta, fyysinen väkivalta, sosiaalinen väkivalta, psyykkiset vaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset. Alaluokista muodostui yläluokat uhrien kokema kunniaväkivalta sekä kunniaväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin. (Stolt ym. 2016: 86–87.) Taulukko 5 näyttää esimerkin analyysin etenemisestä alkuperäisilmaisusta käännöksen, pelkistyksen ja alaluokan kautta yläluokkaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Taulukko 5. Esimerkki analyysin etenemisestä alkuperäisestä ilmaisusta yläluokkiin

Alkuperäinen ilmaisu (valitun artikkelin nro)	Käännös	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka
Mikäli kääntynyt painostuksesta huolimatta ei palannut takaisin vanhaan uskuntoonsa, hänet saatettiin hylätä; henkilölle ei ollut lupa puhua ja hänen kanssaan ei saanut aterioida (6)		Uhrin hylkääminen; hänelle ei puhuta eikä hänen kanssaan aterioida	Henkinen väkivalta	Uhrien kokemus kunnianväkivalta
she reported a childhood where she and her siblings had been exposed to the father's violence using his fists, a belt, and pulling her hair. (1)	hän kertoi lapsuudesta, jossa hän ja hänen sisaruksensa joutuivat isän väkivallan uhreiksi, isä käytti nyrkkiään, vyötä ja tukistusta	Nyrkillä ja vyöllä uhrin lyöminen ja tukistamista	Fyysinen väkivalta	
they were forbidden to talk to men in public and it was recommended that they stay at home or were not allowed to go out alone. (3)	heitä kiellettiin keskustelemasta miesten kanssa julkisesti ja suositeltiin, että he pysyisivät kotona tai eivät saaneet mennä ulos yksin.	Uhrin sosiaalisen elämän ja liikkumisen rajoittaminen	Sosiaalinen väkivalta	
The victim suffered severe depression and attempted suicide several times whilst in refuge. (5)	Uhri kärsi vakavasta masennuksesta ja yritti itsemurhaa useita kertoja turvassa ollessaan.	Vakava masennus ja itsemurhayritykset	Psyykkiset vaikutukset	Kunnianväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin
not having a boyfriend or male friends was seen as a way to protect oneself from punishment. (3)	oleminen ilman poikaystävä ja miespuolisia kavereita oli keino suojella itseä rangaistuksilta.	Oman sosiaalisen elämän rajoittaminen rangaistuksen pelossa	Sosiaaliset vaikutukset	

6. Tulokset

Tämän opinnäytetyön tulokset jaettiin kahdeksi pääluokaksi: Uhrien kokemuksia kunnianväkivallasta sekä kunnianväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin. Uhrien kokemuksia kunnianväkivallasta olivat henkinen, fyysinen ja sosiaalinen väkivalta. Kunnianväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin olivat, psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset.

6.1. Uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta

6.1.1. Henkinen väkivalta

Henkisellä väkivallalla huolehdittiin perheen kunnian säilymisestä. Sillä varmistettiin, että perhenormeja noudatetaan, ja toisaalta myös rankaistiin normien vastaisesta käytöksestä. Erilaisia henkisen väkivallan keinoja olivat hiljaisuus, hylkääminen, kieltäminen, haukkuminen, nöyryyttäminen, uhkailu, vangitseminen ja eristäminen. (Björktomta 2019: 8.) Uhreja uhattiin fyysisellä väkivallalla ja tappamisella (Oikarinen 2021: 49; Björktomta 2019: 9). Toisaalta uhreja peloteltiin, että jos he ottavat yhteyttä sosiaaliviranomaisiin, uhrilta voidaan ottaa lapset tai oleskelulupa pois (Olsson 2022). Tappouhkauksia saatiin myös tuntemattomilta sosiaalisessa mediassa (Oikarinen 2021: 49).

Perheiden tyttäret kokivat paljon kontrollointia. Isä ja veljet saattoivat tarkistaa uhrien puhelimia ja laukkuja säännöllisesti, ja heidän sosiaalista elämänsä rajoitettiin. Vanhemmat asettivat tytöille odotuksia ja edellyttivät heiltä tottelevaisuutta. (Björktomta 2019: 8.) Jossain tapauksessa myös perheen poika koki kontrollointia, kun isä ei antanut pojan lähtä yliopistoon kuten poika olisi halunnut. (Idriss 2022: 10) Yleisemmin kohteena oli kuitenkin tytöt. Björktomta kuvaili tutkimuksessaan (2019: 7) tytön ja perheen rooleja metaforalla, että ”tyttö on kuin karkea timantti”, jonka kiillottaminen on perheen tehtävä, jotta työstä tulisi ”hyvä” vaimo perheen tyttärelleen valitsemalle puolisolle.

Tutkimuksista nousi esiin useita kokemuksia, kuinka joku perheenjäsen tai koko perhe on kääntänyt uhrille selkensä epäsopevan käytöksen vuoksi. Uhrin torjumiseen tai jopa perheen kesken kuolleeksi julistamiseen johti tyttären aviottomasti saama lapsi ja islamista kristinuskoon kääntyneet perheenjäsenet. (Björktomta 2019: 8; Oikarinen 2021: 40.) Perhe lakkasi puhumasta uhrille sekä aterioidusta tämän kanssa. Uskontoa vaihtaneesta henkilöstä saatettiin julkaista esimerkiksi sosiaalisessa mediassa kuolinilmoitus, jonka jälkeen yhteydenpito lakkasi ja uhri oli perheelleen kuin kuollut. (Oikarinen 2021: 40) Oikarisen tutkimuksen mukaan (2021: 48) joidenkin haastatelluiden henkilöiden kotimaissa oli tapana julkisen asiakirjan kautta irrottautua uskontonsa jättäneestä perheenjäsenestä, ja samalla voitiin antaa lupa uhrin tappamiseen.

Kahdesta tutkimuksesta nousi esiin tapauksia, joissa henkisen väkivallan keinona oli hyödynnetty kolmatta osapuolta. Toisessa tapauksessa perheen poika ei vaatimuksista huolimatta lopettanut parisuhdettaan vain. Toisessa tapauksessa miesuhri oli kääntynyt islamista kristinuskoon, minkä vuoksi perheellä ei ollut lupaa olla missään tekemisissä

uhrin kanssa. Uhrin sisko otti vastoin sääntöjä uhriin yhteyttä, jolloin heidän vanhempi veljensä kidutti siskoa rangaistukseksi. Mies lähetti nuoremmalle veljelleen kuvamateriaalia siskon kiduttamisesta. Tutkimuksesta käy ilmi, että uskonnon vaihtamisen seurauksena oli yleistä, että kääntynyttä ja hänen perhettään rankaistiin murhaamalla tai kiduttamalla kääntyneen perhettä. (Oikarinen 2021: 41.)

6.1.2. Fyysinen väkivalta

Fyysistä väkivaltaa käytettiin lähinnä rangaistukseksi epäsovivasta käytöksestä. Fyysistä väkivaltaa esiintyi nyrkillä ja vyöllä lyömisenä sekä tukistamisena. (Björktomta 2019: 9.) Useimmissa puhuttiin yleisesti vain pahoinpitelemisestä. Yhdessä tapauksessa uhri oli huumattu, jotta hänet saataisiin kuljetettua lennolle, joka veisi hänet kotimaahan pakkoavioitavaksi (Idriss 2022: 9). Yhdestä tutkimuksesta nousi esiin myös miespuolisten uhrien kokemuksia fyysisestä väkivallasta, kun uhrin homoseksuaalisuus paljastui perheelle. Uhrin isä ja veli pakottivat uhrin alusvaatteissa ulos ja pahoinpitelivät hänet. (Idriss 2022: 13.)

Kunniamurhat nousivat esiin yhdessä tutkimuksessa. Kolme tyttöä oli joutuneet kunniamurhan uhriksi aiheutettuaan häpeää perheilleen. Seurauksena heidän perheensä ensin kiduttivat heitä polttamalla heitä kiehuvalle vedelle ja hiillillä, ja lopulta murhaamalla heidät todistajien edessä. Toisessakin tapauksessa vanhemmat tappoivat kolme tytärtä ja näiden äitipuolen, koska tytöt eivät halunneet pukeutua hijabiin ja avioitua isänsä toiveiden mukaisesti. Kahdessa muussa tapauksessa pari avioitui vasten perheiden tahtoa ja lupaa, minkä seurauksena molemmat osapuolet joutuivat kunniamurhan uhreiksi. (Singh & Bhandari 2021: 3–4.)

6.1.3. Sosiaalinen väkivalta

Tutkimuksissa nousi esiin myös sosiaalista väkivaltaa, kun tyttärien sosiaalista elämää ja vapaa-aikaa rajoitettiin (Björktomta 2019: 8; Christianson 2019: 6). Isät kielsivät tyttäriään keskustelemasta miesten kanssa (Christianson 2019: 6), ja joissain perheissä isät olivat määritelleet muutaman kaverin, joiden kanssa tyttäret saivat olla (Björktomta 2019: 8). Heille saatettiin myös suositella kotona pysymistä tai heitä ei edes päästetty yksin ulos ilman lupaa tai ilman vanhemman valvontaa (Christianson 2019: 6; Björktomta 2019: 9). Tytöt kokivat, että heidän jokaista askeltaan seurattiin, ja että heihin voitaisiin asettaa jäljityslaite, jotta valvonta onnistuisi paremmin (Olsson 2022).

Sosiaalista väkivaltaa esiintyi myös liian suuren vastuun antamisena kotona. Uhrin kerroivat, että heidän päällensä oli jo nuoresta iästä asetettu kotitöitä sekä vastuu pikkusisarista sekä vanhemmista sukulaisista. (Olsson 2022; Björktomta 2019: 8.) Tyttärille ei myöskään sallittu tehdä omalla rahallaan mitä halusivat, vaan heidän piti kysyä isältään lupa rahan käyttämiseen (Björktomta 2019: 7).

Pakkoavioliittotapauksia ilmeni yhdessä tutkimuksessa. Yhdessä tapauksessa uhri huijattiin perhelomalle kotimaahan, jolloin pakkoavioliitto todella solmittiin. Toisessa tapauksessa uhri kuljetettiin huumattuna lentokentälle, jossa hän tokeni ja onnistui karkaamaan. Kolmen miesuhrin, joilla oli oppimisvaikeuksia ja liikuntavammoja, kuvattiin joutuneen joko sekä kunniaväkivallan että pakkoavioliittoyrityksen tai vain toisen uhriksi. Perhe oli kokenut sen olevan poikiensa kannalta paras tapa tukea heitä. (Idriss 2022: 4.) Tutkimuksista nousi sivulauseessa vain yksi lapsiavioliittotapaus (Olsson 2022), vaikka Terveystieteiden ja Hyvinvoinninlaitoksen (2022c) mukaan eteläisessä Afrikassa ainakin joka kolmas ja Etelä-Aasiassa melkein joka toinen tyttö menee naimisiin ennen 18-ikävuotta (THL 2022c).

6.2. Kunniaväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin

Tutkimuksessa nousi esille, kunniaväkivaltaa kokeneiden uhrien kokemat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset hyvinvointiin. Edellä mainituista nousivat esille varsinkin psyykkiset vaikutukset.

6.2.1. Psyykkiset vaikutukset

Psyykinen väkivalta koostuu sekä symbolisesta että sosiaalisesta väkivallasta, pääpyrkimyksenään varmistaa perhenormien ja perhekunnian säilyminen. Psyykkisen väkivallan erityinen muoto oli emotionaalinen kiristäminen, joka johti epämieluisiin tunteisiin ja loi häpeän ja syyllisyyden tunteita, kiristäen näin uhria kuuliaisuuteen sekä rajoittaen hänen pyrkimystään toimia. Psyykkiset vaikutukset ilmenivät pelkona, turvattomuutena, kärsimyksenä, vakavana masennuksena, suruna, syyllisyyden tunteena ja itsetuhoisuutena tai itsemurha-aikeina. Tutkimuksessa ilmeni, että jotkut uhrin eivät olleet koskaan olleet tottelemattomia, haastaneet isäänsä tai olleet isäänsä kanssa eri mieltä. (Björktomta 2019: 7–8.) Tutkimuksessa mainittiin myös Symbolinen väkivalta, jonka tarkoituksena oli tyttären sopeuttaminen siveyteen ja kuuliaisuuteen. Kääntämällä selkäänsä tyttarelleen ja olemalla vihainen ja vaiti, voi isä osoittaa symbolista väkivaltaa. Perheen kunnian symboli oli siveys. Tutkimuksessa mainittiin isä-tytär-suhde, jota ku-

vailtiin sanoilla kunnioitus, lojaalisuus, rakkaus, pelko, häpeä ja syyllisyys. Tytär ei voinut kertoa poikaystävästään vanhemmilleen, koska kunnioittaa ja samalla pelkää heitä. (Björktomta 2019: 6–7.) Tutkimuksessa ilmeni lukuisia henkiseen väkivaltaan liittyviä alateemoja, niin kuin verbaalinen hyväksikäyttö, häväistys, alentava käytös, hiljaisuus tai puhumattomuus, ja yksityisyyden vahingoittaminen. Erityisesti emotionaalinen kiristäminen, joka aiheutti epämiellyttävää oloa, sekä puhumattomuus, nöyryyttäminen, sekä suhtautumista ja tekoja, jotka saivat aikaan uhrissa epämieluisia tunteita. Myös hiljaisuus sai aikaan uhrissa häpeän ja syyllisyyden tunteita. Tutkimuksessa selvisi, että saadakseensa tyttärensä tottelemaan fyysistä väkivaltaa käyttävää isäänsä, perheen äiti harrasti henkistä kiristämistä. Eräs tytär joutui kokemaan nöyryytyksen, kun hänen isänsä pyysi äitiä viemään hänet Nuorten neuvontakeskukseen lääkärintarkastukseen, tarkistaakseen oliko hän vielä neitsyt. Tyttö oli silloin kolmetoistavuotias. Vaikka tapah-tuma oli kertaluonteinen, eikä hän läpikäynyt tutkimusta, oli nöyryytys valtava ja seu-raukset pysyviä. (Björktomta: 8.) Koska tyttären neitsyys on yhtä kuin perheen kunnia, on sana ”whore”, vahvin sana, jonka isä voi tyttärestään käyttää. Sanan käyttäminen on verbaalista pahoinpitelyä, nimittelyä ja haukkumista, ja se osoittaa kuinka paljon isä tyttärtään ihmisenä halveksi Tytär kertoi, että hän ei kestänyt kuunnella halveksittavaa puhetta enää, koska se jatkui joka päivä. Hän oli vasta neljäntoista vuoden ikäinen ja joutuisi asumaan kotona vielä neljä vuotta. Hän ei voinut sietää sitä. Uhrin pitivät myös tilannettaan itsestäänselvyytenä, jolloin on vaikea vastustaa ja käynnistää muutosta. (Björktomta 2019: 7–8.) Rangaistuksen pelossa, keino suojella itseään, oli olla ilman poikaystävä ja miespuolisia kavereita (Christianson 2020: 7).

Tutkimuksissa kävi ilmi, että yksi uhreista kärsi vakavasta masennuksesta ja yritti itse-murhaa useita kertoja ollessaan turvassa. (Idriss 2022.) Kunniaväkivallanuhriin koke-mukset ilmenivät ahdistuksena, altistumisena, haavoittuvuutena ja pelon tunteena, pa-kenemisen ja eräpäättöksen jälkeen (Olsson 2022: 4–6).

Kunniaväkivallan vaikutukset uhreihin sen jälkeen, kun olivat päättäneet paeta ja erota, olivat uhrien kertoman mukaan hallitsematon ahdistus, pelon tunteet, altistuminen ja haavoittuvuus. sekä turvattomuus, pelko ja kärsimys, joita jatkuva muuttaminen ja las-ten koulunvaihto aiheuttivat. Lisäksi Painajaisia aiheutti vuosia kestänyt pakeneminen lasten kanssa. (Olsson 2022:4–6.) Surua ja syyllisyyden tunteita herättivät myös huoli perheenjäsenistä sekä perheen ja yhteisön voimakkaan kielteisistä reaktioista. Kunnia-väkivallasta aiheutuvia psyykkisiä vaikutuksia olivat myös henkinen pahoinvointi ja ma-sennus, unettomuus, keskittymisvaikeudet, turvattomuuden tunne sekä suru ja syylli-syyden tunteet. (Oikarinen 2021: 49.)

6.2.2. Sosiaaliset vaikutukset

Sosiaaliset vaikutukset ilmenivät sosiaalisen elämän rajoittamisena ja uhrin pelon, syyllisyyden, pelon, häpeän ja rakkauden tunteena. Pelon kokemus seurauksista, johti siihen, että uhrin ei koskaan haastaneet isäänsä, olleet tottelemattomia tai hänen kanssaan eri mieltä. Uhri ei voinut kertoa vanhemmilleen poikaystävästään, koska kunnioittaa heitä ja pelkää mahdollisia sosiaalisen elämän rajoittamista. Tutkimuksessa uhri tunsi myös häpeää ajatellessaan, että isä saisi tietää hänen rikkoneen siveyden normia. Vaatimukset kuuliaisuuden noudattamisesta aiheuttivat uhrille vaikeuden tehdä omia valintoja elämässä. (Björktomta 2019: 6–8.)

Oman sosiaalisen elämän rajoittamisen pelko johti tilanteeseen, olemaan ilman poikaystävä ja miespuolisia kavereita, keinona suojella itseään) Työnteko- ja opiskeluvaikeuksia ilmaantui, oman perheen jouduttua kärsimään kristityksi kääntymisen seurauksena. Jatkuva paine ja stressi vaikutti yöuneen ja heijastui keskittymiskykyyn. Myös mielenterveys kärsi jatkuvasta stressistä. (Oikarinen 2018.)

7. Pohdinta

Opinnäytetyön tulokset käsittelivät uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta sekä kunniaväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin. Nämä tulokset jaotimme kahdeksi pääluokaksi: uhrien kokemuksia väkivallasta ja kunniaväkivallan vaikutukset uhrin hyvinvointiin. Aineiston (n=6) vähäisyyden vuoksi tuloksia tuli vain vähän ja kokemukset olivat suurimmaksi osaksi yksittäisiä yhden uhrin kokemuksia. Siitä huolimatta tulosten monipuolisuus kuvaa sitä, että kunniaväkivaltaa ilmenee eri väkivallan muodoissa sekä eri vakavuusasteissa.

Tulosten avulla saatiin tietoa siitä, minkälaista kunniaväkivaltaa esiintyy ja miten se ilmenee uhrin näkökulmasta. Kirjallisuuskatsauksen mukaan uhrien kokemana henkinen väkivalta oli yleisin väkivallan muoto. Siitä nousi eniten mainintoja aineistoista. Henkisen väkivallan alla lukeutuu montaa erilaista väkivaltaa, koska se sisältää kaiken, mikä ei ole fyysistä väkivaltaa. Sosiaalinen väkivaltaakin lukeutuu henkisen väkivallan alle, vaikka sen erittelimme työssämme.

7.1. Luotettavuus

Noudatimme tätä opinnäytetyötä tehdessämme hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimusetiikkaa, jotta tutkimustuloksemme olisivat luotettavia ja uskottavia. Olemme soveltaneet opinnäytetyössämme hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia tutkimusetiikan perspektiivistä. (Tenk 2012b.) Arvioimme kriittisesti työme tietoperustaan käyttämiämme lähteiden luotettavuutta ja ilmoitimme käyttämämme lähteet asianmukaisesti. (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2022.) Käytimme tutkimuksessamme vain artikkeleita, jotka ovat alkuperäistutkimuksia, jolloin virheiden määrä on mahdollisimman pieni. Rajasimme aineiston vertaisarvioituihin tutkimuksiin, mikä lisää niiden ja sitä kautta kirjallisuuskatsauksemme luotettavuutta (Stolt & Axelin & Suhonen 2016:26) ja korkeintaan viisi vuotta vanhoihin artikkeleihin, jotta tieto ja tulokset olisivat mahdollisimman ajankohtaisia. Rajasimme aineistot vapaasti luettaviin sekä kieleltään suomen-, englannin- ja ruotsin ja norjankielisiin lähteisiin, mikä on voinut sulkea mahdollisesti merkittäviä ja oleellisia tutkimustuloksia pois meidän katsauksestamme. Joidenkin vieraskielisten tutkimusartikkelien ymmärtämiseen käytimme apuna MOT-sanakirjaa.

Alustavan tiedonhaun suoritimme, kun aloitimme opinnäytetyön. Käyttämämme tietokannat olivat Pubmed ja Medline, sekä hakutulosten vähäisyyden vuoksi käytimme apuna myös MetCatFinnaa ja Google Scholaria. Suomenkielisillä hakusanoilla oli tulos vähäinen. Suomalaiset tutkimukset eivät vastanneet tutkimuskysymykseemme tai sivuuttivat aihetta. Englanninkielisillä hakusanoilla löysimme enemmän artikkeleita. Näistä kuitenkin suuri osa karsiintui pois koska eivät suoraan käsitelleet aihetta. Osa suunnitelmavaiheessa löytämistämme tutkimuksista karsiintuivat pois, koska eivät vastanneet tutkimuskysymykseemme eivätkä näin ollen soveltuneet käytettäväksi opinnäytetyöhömmme. Otimme tästä opiksi ja tutkittuamme monta artikkelia päätimme ottaa käyttöön muodoltaan erilaisia hakusanoja, jotka paremmin kuvasivat etsimäämme tietoa.

Luotettavuutta lisää se, että teimme uusia hakuja saadaksemme aiheitamme käsittelevää tietoa, koska artikkeleiden sisällöt usein viittasivat kunniaan liittyvään väkivaltaan mutta käsittelivät sitä lähisuuhdeväkivaltana, mikä puolestaan johti artikkelien hylkäämiseen. Teimme useita hakuja ja saimme tuloksia, jotka kuitenkin useimmiten kääntyivät lähisuuhdeväkivallan puolelle. Tallensimme tutkimusartikkelien hakuprosessin taulukoon, mikä tekee tutkimuksestamme luotettavamman (Arene 2018.)

7.2. Eettisyys

Olemme opinnäytetyöprosessissa toimineet eettisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti 2020 päivitetyn ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisten suositusten mukaisesti. Suositukset perustuvat lainsäädäntöön sekä tiedeyhteisön kansallisiin ja kansainvälisiin tutkimuseettisiin periaatteisiin, suosituksiin ja linjauksiin. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisten suositusten tutkimuseettiset linjaukset ovat TENK:n linjausten mukaisia. (Arene 2018.)

Käytimme opinnäytetyössämme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan, TENK:n, vuonna 2012 laadittua HTK-ohjetta hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä. Tutkimustyötä tehdessämme noudatimme opinnäytetyössämme rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta tutkimustulosten tallentamisessa ja niiden esittämisessä, sekä arvioidessamme tutkimuksia ja niiden tuloksia. (Tenk 2012a.) Tutkimustyötä tehdessämme käytimme tutkimusprosessimme jokaisessa vaiheessa huolellisuutta ja tarkkuutta raportoidessamme käytettyjä menetelmiä ja niistä saatuja tuloksia. Valitsemamme tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät ovat eettisesti kestävä ja kriteerit täyttävät. Noudatimme tutkimuksen tuloksia julkaistaessa avoimuutta ja vastuullisuutta kuvaillessamme prosessin eri vaiheet selkeästi ja avoimesti opinnäytetyössämme. (Tenk 2012a.) Viittasimme aiempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen asianmukaisella tavalla (ARENE: 12). Noudatimme opinnäytetyössämme Metropolian kirjallisen työn ohjeita lähteiden ja lähdeviitteiden merkitsemisessä. Plagioinnin välttämiseksi tarkistimme opinnäytetyömme Turnitin plagiaatintunnistusohjelmalla ennen opinnäytetyön julkistamista (Arene).

Tutkimuksessamme sitouduimme noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä koko opinnäytetyön prosessin ajan. (Tenk 2012a.) Opinnäytetyössämme emme käsitelleet henkilötietoja, joten tietosuojan periaatteet toteutuivat aineiston käsittelyssä. Käytimme opinnäytetyössämme vertaisarvioituja tutkimuksia, jotka käsitelivät aiheitamme ja vastasivat tutkimuskysymykseemme. Tutkimukset valitsimme huolella. Tutkimusten löytämisen helpottamiseksi rajasimme tiedonhaun määrättyihin valintakriteereihin. Valmis opinnäytetyömme julkaistiin Theseus-julkaisuarkistossa, jossa se on kaikkien luettavissa ja hyödynnettävissä (Arene 2018).

8. Johtopäätökset

Opinnäytetyössä kuvattiin uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta ja kunniaväkivallan vaikutuksia uhrin hyvinvointiin. Työn tavoitteena oli lisätä viranomaisten ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoa ja ymmärrystä kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista. Kirjallisuuskatsaus on hyödyllistä lukemista jokaisella terveydenhuollon ammattilaiselle, sekä viranomaisille, jotka ovat tekemisissä etenkin maahanmuuttajien kanssa. Katsaus antaa käsityksen siitä, mitä kunniaväkivalta todellisuudessa on uhrien näkökulmasta ja miten sillä on haitalliset ja pitkäkantoiset vaikutukset uhrin hyvinvointiin.

Johtopäätöksenä tuloksista voidaan todeta, että kunniaväkivaltaa esiintyy kaikissa eri väkivallan muodoissa. Väkivallan muodot ovat yleensä kietoutuneet toisiinsa niin, että useita väkivallan muotoja esiintyy samanaikaisesti. Uhreilla oli keskenään samanlaisia tai samankaltaisia kokemuksia. Kunniaväkivallan vaikutuksista uhrin psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin löytyi vähän. Myöskään tutkimuksia kunniaväkivallan kokemuksista ei ollut montaa. Aihetta olisi tärkeä tutkia enemmän, sillä kunniaväkivalta on yleistynyt huomattavasti viime vuosina. Viranomaisten ja terveydenhuollon ammattilaisten on saatava tarpeeksi tietoa, jotta he pystyvät tunnistamaan kunniaväkivallan uhreja, osaavat kohdata heitä ja tietävät, miten auttaa sekä uhria että väkivallantekijää.

Lähteet

Arene 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. <<https://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>>. Viitattu 31.3.2022.

Bildjuschkin, Katriina & Ewalds, Helena & Hietämäki, Johanna & Kettunen, Hanna & Koivula, Tanja & Mäkelä, Jukka & Nipuli, Suvi & October, Martta & Peltonen, Joonas & Siukola, Reetta 2019. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 21.9.2022

Björktomta, Siv-Britt 2019. Honor-Based Violence in Sweden – Norms of Honor and Chastity. *Journal of Family Violence* 5. 449–460. Viitattu 31.10.2022.

Christianson, Monica & Teiler, Åsa & Eriksson Carola 2020. A womans honor tumbled down on all of us in the family, but a man’s honor is only his”: young women’s experiences of patriarchal chastity norms. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 2020. <<https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1862480>>. Viitattu 28.10.2022.

Friskvård 2017. Vad är hälsa? <<https://friskvard.se/vad-ar-halsa/>> Viitattu 3.4.2022.

Hansen, Saana & Sams, Anni & Jäppinen, Maija & Latvala, Johanna 2016. Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. Ihmisoikeusliitto. <https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netti-002.pdf>. Viitattu 1.4.2022.

Hedersförtryck. 2020. Hedersrelaterat våld och förtryck. <<https://hedersfortryck.se/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>> Viitattu 10.4.2022.

Huttunen, Jussi 2020. Mitä terveys on? Duodecim terveyskirjasto. <<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00903/mita-terveys-on?q=terveys>>. Viitattu 2.4.2022.

Huttunen, Jussi 2020. Mistä terveys syntyy? Duodecim terveyskirjasto. <<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00928/mista-terveys-syntyy?q=terveys>> Viitattu 3.4.2022.

Idriss, Mohammad Mazher 2022. Abused by the Patriarchy: Male Victims, Masculinity, “Honor”- Based Abuse and Forced Marriages. *Journal of Interpersonal Violence* 37. 13–14. Viitattu 31.10.2022.

Ihmisoikeusliitto 2016. Kysymyksiä ja vastauksia: Kunniaan liittyvä väkivalta. <<https://ihmisoikeusliitto.fi/kysymyksia-vastauksia-kunniaan-liittyva-vakivalta/>>. Viitattu 7.10.2022.

Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2022. Opinnäytetyön raportointi. Tiedonhankinta opinnäytetyöhön. <<https://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/3-kirjoittamisprosessi/>>. Viitattu 25.10.2022.

Jyväskylän yliopisto 2020. Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot. <<https://koppa.jyu.fi/avoimet/kirjasto/kirjastotuutori/aihehaku-tutkimusprosessissa/metelmätietoa-ja-palveluja>> Viitattu 28.3.2022.

Mieli ry 2021. Henkinen väkivalta satuttaa sisältäpäin. <<https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/vakivalta/henkinen-vakivalta-satuttaa-sisaltapain/>>. Viitattu 11.10.2022.

Oikarinen, Minna 2021. ”Sinä oot meidän suvun häpeätahra!” Opinnäytetyö. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosionomikoulutus. <<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202101261577>>. Viitattu 1.11.2022.

Olsson, Helén 2022. Ny studie om hedersväldsuttsatta kvinnor och socialtjänstens stöd. Socionem. <<https://socionomen.se/forskning/vetenskapliga-artiklar/hedersvaldsutsatta-unga-kvinnor-om-utsatthet-och-stod-och-hjalp-fran-socialtjansten/?q=forskning/vetenskapliga-artiklar/hedersvaldsutsatta-unga-kvinnor-om-utsatthet-och-stod-och-hjalp-fran-socialtjansten/>>. Viitattu 31.10.2022.

Page, Matthew J. & McKenzie, Joanne E. & Bossuyt, Patrick M. & Boutron, Isabelle & Hoffmann, Tammy C. & Mulrow, Cynthia D. & Shamseer, Larissa & Tetzlaff, Jennifer M. & Akl, Elie A. & Brennan, Sue E. & Chou, Roger & Glanville, Julie & Grimshaw, Jeremy M. & Hróbjartsson, Asbjørn & Lalu, Manoj M. & Li, Tianjing & Loder, Elizabeth W. & Mayo-Wilson, Evan & McDonald, Steve & McGuinness, Luke & Stewart, Lesley A. & Thomas, James & Tricco, Andrea C. & Welch, Vivian A. & Whiting, Penny & Moher, David 2021. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ* 2021;372:n71. <<https://doi.org/10.1136/bmj.n71>>. Viitattu 6.11.2022.

Pennola, Tiuku 2019. Kunnia vai häpeä? Ensi- ja turvakotien liitto 2022. <<https://ensija-turvakotienliitto.fi/enska/kunniaa-vai-hapeaa/>>. Viitattu 28.9.2022.

Poliisi 2022. Kunniaväkivalta. <<https://poliisi.fi/kunniavakivalta>>. Viitattu 28.9.2022.

Rikosuhripäivystys. Kunniaan liittyvä väkivalta. <<https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/kunniaan-liittyva-vakivalta>>. Viitattu 26.3.2022.

Lidman, Satu 2015. Väkivalta kulttuurin perintö. Helsinki: Gaudeamus.

Rautiokoski, Marianne & Janhunen-Ruusuvuori, Mervi. 2016. Kohtaaminen ja dialogi kunnialkulttuuri- ja kunniaväkivaltatyössä. Tampere: Settlementi Tampere ry

Salminen 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. <https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf> Viitattu 27.3.2022.

Singh, Deler & Bhandari, Dipali S. 2021. Legacy of Honor and Violence: An Analysis of Factors Responsible for Honor Killings in Afghanistan, Canada, India, and Pakistan as

Discussed in Selected Documentaries on Real Cases. Sage Open 11. <<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/21582440211022323>>. Viitattu 27.10.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Potilaan oikeudet. <<https://stm.fi/potilaan-oikeudet>> Viitattu 11.4.2022.

Stolt, Minna & Axelin, Anna & Suhonen, Riitta (toim.) 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotyössä. Turku: Turun yliopisto.

Suomen mielenterveysseura. Vahvista mielenterveyttä. Mitä mielenterveys on? <<https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/>>. Viitattu 25.9.2022.

THL = Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos

THL 2022a. Kunniaan liittyvä väkivalta. Päivitetty 7.2.2022. <<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/kunniaan-liittyva-vakivalta>> Viitattu 27.3.2022.

THL 2022b. Tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpominen eli ympärileikkaus. Päivitetty 4.5.2022. <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpominen-eli-ymparileikkaus>>. Viitattu 20.9.2022.

THL 2022c. Lapsiavioliitto. Päivitetty 17.2.2022. <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/lapsiavioliitto>>. Viitattu 1.11.2022.

THL 2022d. Hyvinvointi ja terveyserot. Eriarvoisuus. Hyvinvointi. Päivitetty 4.5.2022 <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus-hyvinvointi>>. Viitattu 25.10.2022.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tenk = tutkimuseettinen neuvottelukunta

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012a. Tiedevilppi. Hyvä tieteellinen käytäntö. <<https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>>. Päivitetty 7.7.2021. Viitattu 24.5.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012b. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauseräilyjen käsitteleminen Suomessa. <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 31.3.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2022a. Uuden HTK-ohjeen päivitysluonnos lausuntokierroksella. <<https://tenk.fi/fi/ajankohtaista/uuden-htk-ohjeen-paivitysluonnos-lausuntokierroksella>>. Viitattu 25.10.2022.

WHO = World Health Organization

World Health Organization. WHO remains firmly committed to the principles set out in the preamble to the Constitution. <<https://www.who.int/about/governance/constitution>>. Viitattu 4.4.2022.

World Health Organization 2022. Female genital mutilation. <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>>. Viitattu 20.9.2022.

Unizon 2022a. 13 kvinnor på 9 veckor. <<https://unizonjourer.se/aktuellt/nyheter/13-kvinnor-pa-9-veckor/>> Viitattu 10.4.2022.

Unizon 2022b. 15 mördade kvinnor år 2021. <<https://www.unizonjourer.se/aktuellt/pressmeddelanden/15-mordade-kvinnor-2021-ovardigt-sverige>> Viitattu 10.4.2022.

Kirjallisuuskatsauksen tiedonhaun taulukko aiheesta kunniaväkivallan vaikutus uhrin hyvinvointiin

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Osumat	Otsikon perusteella valitut	Abstraktin perusteella valitut	Sisällön perusteella valitut
Medline	Honor related violence AND nursing	10 vuotta	5	0	0	0
Medline	Honor related violence AND well-being	10 vuotta Kokoteksti	2	1	0	0
MetCat-Finna	Honour killing	2021-2022 Kokoteksti, vertaisarvioitu, artikkeli, Taylor & Francis, ilmainen	181	5	3	2
MetCat-Finna	Honor-related violence	2021-2022 Kokoteksti, vertaisarvioitu, artikkeli	66	5	1	0
MetCat-Finna	Honor related violence AND well-being	2017-2022 Kokoteksti, vertaisarvioitu, artikkeli, ruotsi	4	0	0	0
Pubmed	Honor-related violence	2017-2022 Ilmainen, kokoteksti	1	1	0	0
Pubmed	Honor-based violence	2017-2022 Ilmainen, kokoteksti	3	3	0	0
Pubmed	Honor violence	2017-2022 Ilmainen, kokoteksti	23	3	1	1
MetCat-Finna	Hedersrelaterat våld	2020-2022 Kokoteksti, vertaisarvioitu, artikkeli	11	2	2	0
MetCat-Finna	Honor related violence	2022-2022 Kokoteksti, ilmainen	387	9	5	1
Pubmed	Honour violence AND victim	2012-2022	4	1	0	0
Google Scholar	Hedersvåld	2020-2022	99	11	5	1
Manuaalinen haku	Seulottujen artikkeleiden lähdeluettelot ja tietokantahakujen ehdotukset	2018-2022				1
Yhteensä			842	41	17	6

Artikkelitaulukko

Tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus	Menetelmä ja aineisto	Keskeiset tulokset
Nro 1 Björktomt, Siv-Britt 2019. Honor-Based Violence in Sweden – Norms of Honor and Chastity. Journal of Family Violence 5. Ruotsi	Artikkelissa tutkitaan kunniaan liittyvän väkivallan luonnetta kokemusten kautta.	Kvalitatiivinen tutkimus n = 11	Osallistujille keskeistä perheen normeissa oli kaksijakoisuus: kunnia ja tiukka siveyden vaatimus. Yhteys heidän kokemansa rajoittamisen ja heidän haavoittuvaisuudellaan eri väkivallan muodoille oli vahva. Rinnan kulki vahvat tunnesiteet isän ja tyttären välillä useimmissa tapauksissa. Osallistujien liikkumavaraan teoissa vaikutti huolimatta siitä, oliko heitä fyysisesti pahoinpidelty tai hyväksikäytetty vai ei. Löydökset myötävaikuttavat alkavaan ymmärrykseen siitä, kuinka ei-väkivaltainen ontrolkäyttäytyminen vaikuttaa nuorten naisten mahdollisuuksiin ja korostaa tyttärien haavoittuvaa asemaa patriarkalisessa perheessä.
Nro 2 Olsson, Helén 2022. Ny studie om hedersväldts utsatta kvinnor och socialtjänstens stöd. Socionem. Ruotsi	Tutkimuksessa naiset tilittävät kokemuksiaan siitä, millaista on elää kunniankonstekstisessä ympäristössä, irtautumista perheestä sekä kokemuksia tuesta ja avusta sosiaalipalvelusta. Tutkimuksella halutaan lisätä tietoisuutta.	Kvalitatiivinen tutkimus n = 10	Oli perheitä jotka kokivat toivottomuutta, kipua ja surua. Analyysistä esiin tuli kolme eri teemaa: "Kielletty itsenäisyys", "puutteellinen elintila". "Tuen ja avun puute" sekä "tukeva tukiverkosto sosiaalipalvelun kautta".
Nro 3 Christianson, Monica & Teiler, Åsa & Eriksson Carola 2020. A womans honor tumbled down on all of us in the family, but a man's honor is only his": young women's experiences of patriarchal chastity norms. International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being 2020. Ruotsi	Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää miten Ruotissa asuvat nuoret naiset, joilla on etnisiä ja kulttuurisia juuria Lähi-Idässä tai Itä-Afrikassa, vastustavat tai noudattavat ns. kunnianormeja ja miten he kokevat normien vaikuttavan heidän elinoloihinsa.	Kvalitatiivinen tutkimus n = 14	Naisia sosiaalista elämää ja liikkumista kontrolloitiin ja valvottiin. Naiset alistuivat rajoituksiin rangaistuksien pelossa.

Artikkelitaulukko

<p>Nro 4</p> <p>Singh, Deler & Bhandari, Dipali S. 2021. Legacy of Honor and Violence: An Analysis of Factors Responsible for Honor Killings in Afghanistan, Canada, India, and Pakistan as Discussed in Selected Documentaries on Real Cases. Sage Open 11.</p> <p>Intia</p>	<p>Tutkia kunniamurhien syitä Afganistanissa, Intiassa, Pakistanissa ja Canadassa.</p>	<p>Kvalitatiivinen tutkimus</p> <p>n = 6</p>	<p>Kunniamurhat olivat rangaistuksia yhteisön normien vastaisesta käytöksestä eli kunnian loukkaamisesta tai menettämisestä.</p>
<p>Nro 5</p> <p>Idriss, Mohammad Mazher 2022. Abused by the Patriarchy: Male Victims, Masculinity, "Honor"-Based Abuse and Forced Marriages. Journal of Interpersonal Violence 37.</p> <p>Englanti</p>	<p>Tutkii tapoja, joilla miehiä, jotka eivät ole maskuliinisuuden kulttuuristen normien mukaisia, on vahingoitettu patriarkaalisten rakenteiden takia.</p>	<p>Kvalitatiivinen tutkimus</p> <p>n = 29</p>	<p>Miehet joutuivat pakkoavioliittoyritysten uhreiksi. Yrityksissä onnistuttiin, mutta useissa tapauksissa uhri pääsi karkuun ja turvaan perheeltään.</p>
<p>Nro 6</p> <p>Oikarinen, Minna 2021. "Sinä oot meidän suvun häpeätahra!" Opinnäytetyö. Helsinki: Diakoniamatitkorkeakoulu. Sosionomikoulutus. Suomi</p>	<p>Laajentaa ammattilaisten ymmärrystä kunniaan liittyvästä väkivallasta. Tutkii kristittyjen musliminaisten väkivallan kokemuksia, jotka liittyvät kunniaväkivaltaan. Tavoitteena kehittää sosiaali- ja terveys sekä diakoniapalveluja,</p>	<p>Kvalitatiivinen tutkimus</p> <p>n = 4</p>	<p>Islamista kristinuskoon kääntyneet ihmiset kokivat rajua kunniaväkivaltaa. Uskonnon vaihtaminen koettiin suurimpana kunniaa loukkaavana asiana. Kääntyneen lisäksi myös hänen perheensä saattoi kohdata kunniaväkivaltaa tai tulla jopa muratuksi.</p>

	puolustaa uskovapauden oikeuksia sekä lisätä ammattilaisten uskontolukutaitoa.		
--	--	--	--